

ÚTMUTATÓ

A gazdasági egységek statisztikai főtevékenységének meghatározásához

(V.1 verzió)

Érvényes: 2025. január 1-től

1. Bevezetés

Az EU jogszabályi előírásai alapján a statisztikai regiszterekben minden statisztikai egységet¹ be kell sorolni főtevékenysége alapján a NACE Rev. 2.1-nek megfelelő gazdasági tevékenységek egységes ágazati osztályozási rendszere (TEÁOR'25) négy számjegyű szakágazati szintjén. A tevékenységeket szabályozó NACE EU-rendelet² a tagországokban közvetlenül hatályos. Miután egyik rendelet sem tartalmazza a főtevékenység meghatározásának szabályait, azokat ezen útmutatóban foglaltuk össze az egységes alkalmazás érdekében. Jelen dokumentum a főtevékenység-beállítás általános szabályait tartalmazza, 2025 első felében pedig kiegészül az ágazatspecifikus szabályokkal is.

2. Jogi háttér

A hivatalos statisztikáról szóló 2016. évi CLV. törvény 26. § (6) bekezdés és a 38. § értelmében a Központi Statisztikai Hivatal (a továbbiakban: KSH) az adatszolgáltatók nyilvántartása érdekében statisztikai regisztert működtet, és az adatszolgáltatót, annak azonosíthatósága céljából statisztikai számjellel látja el.

A statisztikai számjel elemeit és nómenklatúráit a 21/2012. (IV. 16.) KIM rendelet szabályozza. Az adatszolgáltató statisztikai számjelenek 9–12. számjegye – a nem statisztikai nyilvántartásokban (pl. NAV, Cégbíróóság) is meglévő – ún. adminisztratív főtevékenységet tartalmazza.

A gazdasági egységek TEÁOR'25 kódja meghatározásának módját az uniós tevékenységi osztályozás, a NACE Rev. 2.1 módszertani útmutatója tartalmazza.

A NACE Rev. 2.1 osztályozás bevezetésének irányelveit az EUROSTAT szakmai fóruma, a Standards Working Group (SWG) dolgozta ki, és Európai Statisztikai Rendszer bizottsága (ESSC) hagyta jóvá.

Jelen útmutató ezeket a bevezetési irányelveket, besorolási szabályokat tartalmazza, amelyet Magyarország, mint EU tagállam köteles alkalmazni. Így biztosítható ugyanis, hogy a NACE

---

¹ A statisztikai egységek elsősorban a következő kategóriákat jelentik: gazdasági egységek (enterprise); gazdasági egységek csoportja (enterprise group); szakosodott egység (kind-of-activity unit); telep (local unit). A statisztikai egységeket a Tanács 696/93/EGK rendelete (1993. március 15.) a közösség termelési rendszer megfigyelésére és elemzésére szolgáló statisztikai egységekről szabályozza.

² A Bizottság (EU) 2023/137 felhatalmazáson alapuló rendelete (2022. október 10.) a gazdasági tevékenységek statisztikai osztályozása NACE Rev. 2. rendszerének létrehozásáról szóló 1893/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról.

Rev. 2.1 (magyar megfelelője a TEÁOR'25) szerint összeállított statisztikák összehasonlíthatók legyenek.

A gazdasági egységeknek – ezen besorolási elvek alkalmazásával megállapított – főtevékenységét (4 számjegyű TEÁOR kódját) statisztikai főtevékenységnek (statisztikai TEÁOR-nak) hívjuk. A statisztika főtevékenység alkalmazási területei:

- statisztikai regiszter,
- statisztikai célú adatgyűjtések,
- statisztikai adatszolgáltatások,
- statisztikai célú adatfeldolgozás, tájékoztatás,
- nemzetközi statisztikai adatszolgáltatási kötelezettség teljesítése.

A statisztikai főtevékenységet a rendelkezésre álló adatokból a KSH állapítja meg. Amennyiben a KSH az adatszolgáltató által jelentett adatok alapján megállapítja, hogy az adott egység bejegyzett adminisztratív főtevékenysége helytelen vagy tartósan megváltozott, úgy a statisztikai regiszterében az adminisztratív főtevékenység mellett nyilvántartott statisztikai főtevékenységet az előző években jelentett adatok alapján módosítja. Így a statisztikai főtevékenység eltérhet az adminisztratív főtevékenységtől.

A KSH a kérdőív eljuttatásával egyidejűleg tájékoztatja az adatszolgáltatókat a statisztikai főtevékenységükről, illetőleg annak változásáról.

Jelen útmutatóban leírt bevezetési irányelveket a gazdasági egységek TEÁOR'25 szerinti 4-számjegyű szakágazati kódjának meghatározásánál alkalmazza a KSH, a rendelkezésre álló adatok függvényében.

3. A statisztikai főtevékenység meghatározásának általános szabályai

Az Európai Uniónak a statisztikai regiszterre vonatkozó rendeletei³ előírják, hogy a statisztikai egységeket a statisztikai regiszterben – az általuk folytatott tevékenység alapján – a NACE Rev. 2.1 (magyar megfelelője a TEÁOR'25) szerint, annak legrészletesebb szakágazati szintjén kell besorolni.

3.1. Fogalmak

A statisztikai regiszterekben a statisztikai egységeket a gazdasági tevékenységük alapján a TEÁOR'25 négy számjegyű szakágazati szintjén kell besorolni úgy, hogy e besorolás a hierarchikus felépítésű osztályozás felsőbb szintjeivel (alágazat, ágazat, nemzetgazdasági ág) összhangban maradjon.

Gazdasági tevékenység

Gazdasági tevékenységen azt értjük, amikor erőforrások – pl. tőkejavak, munkaerő, gyártási technológia, valamint anyagok és félkész termékek – felhasználásával terméket állítanak elő, vagy szolgáltatást nyújtanak. Más szóval egy adott gazdasági tevékenységet az erőforrások felhasználásával, a gyártási folyamattal és a tevékenység kibocsátásával (termékek, szolgáltatásokkal) jellemezhetünk.

A gyakorlatban a termelési egységek nagy része egyszerre többféle tevékenységet folytat, amely a TEÁOR egy vagy több szakágazatába tartozik. Ezért az egységeknek a TEÁOR különböző szakágazataiba történő besorolásához szükséges a „főtevékenység” meghatározása. A TEÁOR-kódok kiválasztásában a tartalmi meghatározások, a fordítókulcsok és a kapcsolódó termék-, szolgáltatás- és áruosztályozásokra (pl. TESZOR, KN stb.) vonatkozó hivatkozások nyújtanak segítséget.

Főtevékenység, másodlagos tevékenységek és kiegészítő tevékenységek

A statisztikai egység főtevékenységének, a végzett tevékenységek közül azt a tevékenységet tekintjük, amelyik a legnagyobb mértékben járul hozzá a szóban forgó egység összes hozzáadott értékéhez. A főtevékenységet a „felülről lefelé” módszer segítségével kell megállapítani (lásd alább). Nem szükségeszerű, hogy a főtevékenység részesedése a teljes hozzáadott értéknek legalább 50%-a legyen.

---

³ Az European Business Statistics rendelet (EU 2019/2152 rendelet) és az azt kiegészítő végrehajtási rendelet (EU 2020/1197 rendelet).

Másodlagos tevékenységek a statisztikai egység minden más olyan tevékenységei, amelyeknek végterméke harmadik fél részére értékesített termék vagy szolgáltatás. A másodlagos tevékenység részesedése a hozzáadott értékből általában kevesebb, mint a főtevékenységé. A „felülről lefelé” módszer alkalmazása során azonban előfordulhat, hogy egy másodlagos tevékenység nagyobb mértékben járul hozzá a statisztikai egység hozzáadott értékéhez, mint a főtevékenység.

A főtevékenységet és a másodlagos tevékenységeket általában számos kiegészítő tevékenység kíséretében végzi az adott szervezet, mint pl. könyvelés, szállítás, raktározás, beszerzés, reklám, javítás és karbantartás stb. A kiegészítő tevékenységek célja az adott gazdasági egység fő- és másodlagos tevékenységének támogatása olyan termékek előállításával, illetve szolgáltatások végzésével, amelyeket kizárólag a szóban forgó egység használ fel.

Kiegészítő tevékenységről akkor beszélhetünk, ha az az alábbi feltételeknek egyidejűleg maradéktalanul megfelel:

- a) csak azt a gazdasági egységet szolgálja, amelyikhez tartozik,
- b) a felhasznált inputok költségei hozzáadódnak a gazdasági egység költségeihez,
- c) a kibocsátás (rendszerint szolgáltatás, ritkább esetben termék) nem része a gazdasági egység végtermékének, és nem növeli a tárgyi eszközök állományát, értékét,
- d) más hasonló gazdasági egységekben is hasonló nagyságrendben fordulnak elő ilyen jellegű (kiegészítő) tevékenységek.

Nem tekinthetők kiegészítő tevékenységnek például a következők:

- a) tőkefelhalmozáshoz, saját beruházáshoz kapcsolódó tárgyi eszközök előállítása és szolgáltatások nyújtása; pl. a saját számlára történő építés, amely az építőiparba tartozik (ha az erre vonatkozó adatok rendelkezésre állnak); szoftverkiadás;
- b) késztermék előállítása vagy szolgáltatás végzése, amelynek jelentős része a piacon kerül értékesítésre, még akkor sem, ha egy részét a főtevékenységhez használják fel;
- c) olyan termékek előállítása, amelyek a fő- vagy másodlagos tevékenység szerves részét képezik (pl. doboz termelése a termékek csomagolását végző részlegben);
- d) energiatermelés (integrált erőmű vagy kősztyár), még akkor sem, ha azt teljes egészében az „anyaegység” használja fel;
- e) áruk beszerzése változatlan formában történő továbbértékesítésre;
- f) kutatás-fejlesztés, amennyiben ennek eredménye nem a folyó termelésben hasznosul.

Minden olyan esetben, amikor a felsorolt tevékenységekre elkülönült adatok állnak rendelkezésre, az egyes tevékenységekre önálló szakosodott egységeket kell létrehozni, majd tevékenységük szerint osztályozni őket.

3.2. Osztályozási szabályok

A főtevékenység meghatározásának első lépése annak az eldöntése, hogy a statisztikai egység a tevékenységét egymaga végzi-e, vagy a tevékenységét/tevékenységeit részben, vagy egészben más gazdasági egységgel végezteti el. Azokat a tevékenységeket, amelyeket részben vagy egészben más gazdasági egységgel végeztetnek, kiszervezett tevékenységnek nevezzük. A kiszervezett tevékenységek részarányát figyelembe véve kell az általános és/vagy az ágazatspecifikus szabályok szerint a főtevékenységet meghatározni. A kiegészítő tevékenységek kiszervezése, nem befolyásolja a fővállalkozó főtevékenységének meghatározását.

A hozzáadott érték meghatározása

A statisztikai egység főtevékenysége az a tevékenység, amely az egységen belül a legnagyobb hozzáadott értéket hozza létre.

Az egységek gazdasági tevékenységek szerinti osztályozása a hozzáadott érték elvén alapul. A hozzáadott értéket úgy határozhatjuk meg, mint termelési érték és a folyó termelő felhasználás különbsége. A statisztikai egységek hozzáadott értéke a bruttó hazai termékhez (GDP) való hozzájárulásuk mutatója.

Abban az egyszerű esetben, amikor a statisztikai egység egyetlen tevékenységet végez, akkor az ennek megfelelő TEÁOR szakágazat maga a főtevékenység. Amennyiben a statisztikai egység többféle tevékenységet is folytat, akkor a főtevékenységet az egyes tevékenységek hozzáadott értéke alapján kell meghatározni, a továbbiakban leírt szabályok szerint.

Hozzáadott érték mutatók helyettesítése

Egy statisztikai egység főtevékenysége meghatározásának feltétele, hogy tevékenységeit és azok hozzáadott értékét ismerjük. Néha nem lehetséges a hozzáadott értéket minden egyes tevékenységre vonatkozóan külön-külön kiszámítani. Ilyenkor a főtevékenység meghatározását a hozzáadott értéket helyettesítő mutatók alapján kell elvégezni. Ilyen helyettesítő mutatók lehetnek:

a) Output alapján:

- a statisztikai egység különféle termék-előállító és szolgáltató tevékenységeiből származó bruttó termelési érték;
- az egyes tevékenységekhez tartozó termékcsoportok értékesítési árbevétele vagy kereskedelmi forgalmának értéke vagy bármiféle ellenérték.

b) Input alapján:

- a különböző tevékenységhez kapcsolódó személyi jellegű ráfordítások, bérek, jövedelmek (vagy az egyéni vállalkozó jövedelme);
- az egyes tevékenységekhez kapcsolódó munkaidő (teljesített munkaórák száma).

A fenti helyettesítő mutatók célja, hogy segítségükkel az ismeretlen hozzáadott érték legjobb becslését kapjuk. A helyettesítő mutatók használata nem változtatja meg a főtevékenység meghatározásának módszerét, csupán a tényleges hozzáadott érték hiányát hidalják át olyan mutatók alkalmazásával, amelyek a gyakorlatban rendelkezésre állnak, és kiszámíthatóak tevékenységenként.

A fenti helyettesítő mutatók automatikus alkalmazása azonban félrevezető lehet. Ez a helyzet minden olyan esetben, amikor az alkalmazott helyettesítő mutató tevékenységenkénti szerkezete nem pontosan arányos az (ismeretlen) hozzáadott értékkel.

Amikor az értékesítési árbevételt használjuk a hozzáadott érték becsléséhez, figyelembe kell venni, hogy bizonyos esetekben az árbevétel és a hozzáadott érték nem arányosak. Például ugyanakkora árbevétel hozzáadott érték aránya sokkal kisebb a kereskedelemben, mint a feldolgozóiparban. Még a feldolgozóiparon belül is az egyes tevékenységeknél nagyon különböző lehet az értékesítési árbevétel és a hozzáadott érték aránya. Más esetekben (pl. pénzügyi közvetítő tevékenység, illetve biztosítási tevékenység esetén) az értékesítés fogalma teljesen speciális, emiatt nem lehetséges más tevékenységekkel való összehasonlítás. Ugyanílyen körültekintően kell eljárni akkor is, ha a bruttó termelési érték adatait használjuk helyettesítő mutatóként.

Számos gazdasági egység folytat kereskedelmi tevékenységet. A kereskedelmi forgalom adatai a legkevésbé alkalmasak arra, hogy a kereskedelmi tevékenységből származó hozzáadott érték arányát közelítsék. Sokkal jobb mutató a kereskedelmi árrés (a kereskedelmi forgalom árbevétele és a továbbértékesítésre szánt áruk beszerzési értékének különbsége, korrigálva a készletállomány-változással). A kereskedelmi árrés azonban nagyon eltérő lehet a nagykereskedelemben és a kiskereskedelemben, illetve azok különböző szakágazataiban is.

Hasonló körülményekkel kell eljárni, amikor inputon alapuló helyettesítő mutatót alkalmazunk a hozzáadott érték becslésére. Nem biztos, hogy a munkabér-, jövedelem-, illetve létszámarányok megbízható becslést adnak a hozzáadott értékről, amennyiben a munkaintenzitás a vizsgált tevékenységenként nagyon eltérő. A különböző gazdasági tevékenységeknél, vagy akár ugyanazon TEÁOR-szakágazaton belül is a munkaintenzitás lényegesen eltérő lehet. Például: amikor egy terméket kézműves módszerekkel állítanak elő, szemben ugyanazon termék gépesített gyártásával.

A nonprofit szervezeteknél a nyereség érdekelté szervezetre szűkebben értelmezett input és output mutatók általában nem alkalmasak a főtevékenység meghatározására. Esetükben is alapvetően két megközelítés lehetséges,

- A (pénz)eszközeit (pl. tagdíj, támogatás, adomány, pályázati díj) milyen célra kapja és/vagy;
- A (pénz)forrásait milyen tevékenységre fordítja (pl. a normatív költségvetési támogatások (bevétel) meghatározott célt szolgálnak és azokat cél szerint kell felhasználni (ráfordítás).

Esetükben is – ha többféle tevékenységet folytatnak –, a fentiek alapján a „felülről lefelé” módszer alkalmazásával állapítható meg a főtevékenység.

3.3. Osztályozási szabályok önállóan végzett tevékenység esetén: a „felülről lefelé” módszer

Összetett és integrált tevékenységek

Ebben a fejezetben azokról a statisztikai egységekről lesz szó, amelyeknek tevékenysége a TEÁOR egynél több szakágazatába tartozik. Ez adódhat a tevékenységek vertikális integrációjából (pl. fakivágás végzése fűrészárugyártással együtt, vagy agyagbányászat téglagyártással kombinálva), illetve horizontális integrációjából (pl. pékáruk és cukrászáruk ugyanazon egységen belüli gyártása), vagy a tevékenységek más kombinációjából. Az összetett tevékenységű egységeket az ebben a fejezetben leírtak szerint kell osztályozni.

Amennyiben egy statisztikai egység olyan tevékenységeket végez, amelyek a TEÁOR-ban két különböző szakágazatba tartoznak, akkor mindig lesz egy olyan tevékenység, amely a hozzáadott értéknek több mint a felét adja (eltekintve attól a kivételes esettől, amikor mindkét tevékenység hozzáadott érték aránya 50%. Ebben az esetben az elmúlt két év arányai alapján választható ki a főtevékenység). Az 50%-nál nagyobb hozzáadott értéket előállító tevékenység az egység főtevékenysége, és ez határozza meg az egység TEÁOR szerinti szakágazati besorolását.

Abban a bonyolultabb esetben, amikor a statisztikai egység által végzett tevékenységek a TEÁOR kettőnél több szakágazatába tartoznak, de egyik sem részesedik 50%-nál nagyobb mértékben a hozzáadott értékből, akkor az egység tevékenység szerinti besorolását a következőkben leírt „felülről lefelé” módszer alapján kell elvégezni.

A statisztikai főtevékenység megállapításának előkészítő lépései

1. A megfelelő mutatószám kiválasztása (hozzáadott érték, bruttó termelési érték, értékesítés árbevétele, létszám, munkabér stb).
2. A statisztikai egység által az előző naptári évben végzett valamennyi tevékenység felsorolása (szakágazatonként négy számjegyű mélységben, a TEÁOR'25 osztályozás szerint).
3. A listán szereplő tevékenységek választott mutatószám szerinti részarányának meghatározása %-ban (összesen = 100%).
4. A szakágazatokra kiszámított százalékok összesítése alágazatokra, ágazatokra, majd nemzetgazdasági ágra.

Az újonnan alakult egységek főtevékenységének megállapításánál is a fenti lépéseket kell követni, de tényadatok hiányában a tervezett árbevétel, létszám adatok alapján.

A „felülről lefelé” (top-down) módszer részletesen, példákkal

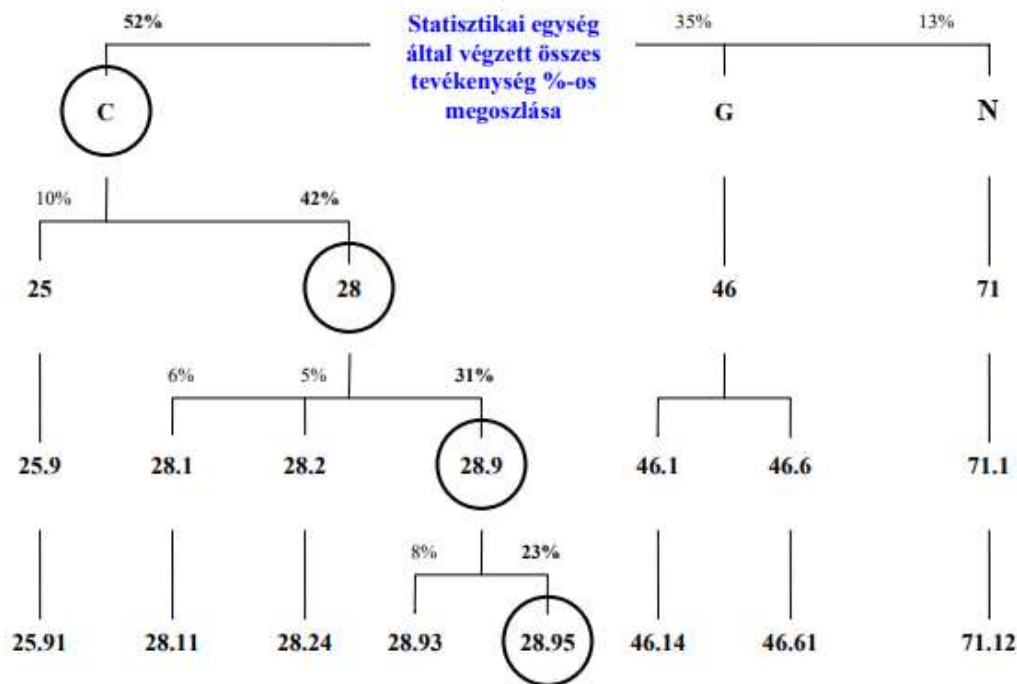
A „felülről lefelé” módszer a hierarchia elvét követi: egy statisztikai egységnek az osztályozás legalacsonyabb szintjén történő besorolása konzisztens kell, hogy legyen a legmagasabb szinten történő besorolásával. Ezt az elvet úgy tudjuk érvényesíteni, ha első lépésben az osztályozás struktúrájának legfelső szintjén soroljuk be az egységet, majd lefelé haladunk egészen a legrészletesebb szintig, a következő módon:

- a. A legnagyobb hozzáadott értéket előállító nemzetgazdasági ág meghatározása
- b. Ezen a nemzetgazdasági ágon belül a legnagyobb hozzáadott értéket előállító (2 számjegyű) ágazat meghatározása
- c. Ezen az ágazaton belül a legnagyobb hozzáadott értéket előállító (3 számjegyű) alágazat meghatározása.
- d. Ezen az alágazaton belül a legnagyobb hozzáadott értéket előállító (4 számjegyű) szakágazat meghatározása.

Példa: egy gazdasági egység a következő tevékenységeket végzi (hozzáadott érték arányok):

Nemzetgazdasági ág	Ágazat	Alágazat	Szakágazat	Szakágazat megnevezése	Arány (%)
C	25	25.9	25.91	Acél tárolóeszköz gyártása	10
	28	28.1	28.11	Motor, turbina gyártása (kivéve légi-, közútjármű-motor)	6
		28.2	28.24	Gépi meghajtású hordozható kézi szerszám gép gyártása	5
		28.9	28.93	Élelmiszer-, dohányipari gép gyártása	8
			28.95	Papíripari gép gyártása	23
G	46	46.1	46.14	Gép, ipari berendezés, hajó, repülőgép ügynöki nagykereskedelme	7
		46.6	46.61	Mezőgazdasági gép, berendezés, tartozék nagykereskedelme	28
N	71	71.1	71.12	Mérnöki tevékenység, műszaki tanácsadás	13

A következő ábra a példában leírt döntési utat mutatja be:

A fentiekből látszódik, hogy a helyes szakágazat a 28.95 Papíripari gép gyártása, bár a hozzáadott értékből a legnagyobb részesedéssel rendelkező szakágazat a 46.61 Mezőgazdasági gép, berendezés, tartozék nagykereskedelme.

3.4. A vertikálisan integrált tevékenységek kezelése

Vertikálisan integrált, azaz egymásra épülő tevékenységekről beszélünk, amikor a termelés egymást követő fázisait ugyanaz az egység végzi, ahol az egyik fázis végterméke (outputja) a következő fázis alapanyagául (inputként) szolgál. Ilyen egymásra épülő tevékenységre példa: egy egységen belül a fakitermelés helyén működő fűrészüzem; az agyagbánya és téglagyár kombinációja; vagy ruházat gyártása a textilgyárban saját gyártású textíliából.

A TEÁOR'25-ban a vertikális integrációt ugyanúgy kell kezelni, mint az összetett tevékenységek bármely más formáját, azaz az egység főtevékenysége a „felülről lefelé” módszer által meghatározott legnagyobb hozzáadott értéket előállító tevékenységnek kell lennie.

Amennyiben a vertikálisan integrált tevékenység egyes fázisaira vonatkozó hozzáadott értéket vagy azok közelítő mutatóját nem lehet közvetlenül meghatározni az egység nyilvántartásaiból, akkor más hasonló egységekkel való összehasonlítást lehet alkalmazni. A másik lehetséges megoldás az, hogy a félkész termékeket, illetve a késztermékeket piaci áron értékeljék.

3.5. A horizontálisan integrált tevékenységek kezelése

Horizontálisan integrált, azaz egymás mellé rendelt tevékenységről akkor beszélünk, ha a statisztikai egység egyidejűleg több szakágazatba tartozó tevékenységeket végez, és ezekhez ugyanazon termelési tényezőket használja. A „felülről lefelé” módszert követve a legnagyobb hozzáadott érték elvét kell alkalmazni, beleértve a közelítő módszerek használatát is, az előzőekben leírtak szerint.

3.6. A statisztikai egység főtevékenységének változása

Az egységek megváltoztathatják főtevékenységüket egyrészt egyszeri alkalommal vagy rendszeres időközönként, másrészt szezonális tényezők vagy a vezetés termékszerkezet változtatásra irányuló döntése következtében. Bár ezek a változások a statisztikai egység besorolásának módosítására készítetnek, a túl gyakori változtatások problémát okoznak az adatok összehasonlíthatóságában, inkonzisztenciát idézve elő a rövid távú (havi és negyedéves) és a hosszabb távú statisztikák között.

Azoknál az egységeknél, amelyek kétféle tevékenységet folytatnak, és ezek nagyjából egyenlő arányban járulnak hozzá az egység hozzáadott értékéhez (50-50%), stabilitási szabályt határoztak meg, hogy elkerüljék a gazdasági valóságot nem tükröző gyakori változtatásokat. Ezen szabály szerint az eredeti főtevékenység csak akkor változtatható meg, ha már legalább két éve nem éri el a statisztikai egység hozzáadott értékének 50%-át.

Azoknál az egységeknél, amelyek többféle tevékenységet folytatnak, a stabilitási szabály azt jelenti, hogy az eredeti főtevékenység csak akkor változtatható meg, ha a „felülről lefelé” módszer alapján már legalább két éve más tevékenység az egység főtevékenysége.